

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ
KONTROLIERIAUS TARNYBOS 2013 M.
VEIKLOS ATASKAITA**

**Vilnius
2014**

TURINYS

1. Įžanga
2. Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos kūrimas
3. Kreipimūsi ir skundų apžvalga
4. Sprendimų priėmimas ir vykdymas
5. Informacinė veikla
6. Konsultacinė veikla
7. Surinktų duomenų apie priimtus akademinės etikos kodeksus, sudarytas etikos komisijas bei gautų kreipimūsi skaičių dėl akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų mokslo ir studijų institucijose analizė
8. Akademinės etikos ir procedūrų integravimas: švietimas ir informavimas
9. Apibendrinimai ir išvados
10. Pasiūlymai

1. IŽANGA

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 42 straipsnyje nustatyta, kad „Kultūra, mokslas ir tyrinėjimai bei dėstymas yra laisvi. Valstybė remia kultūrą ir mokslą, rūpinasi Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga. Dvasinius ir materialinius autoriaus interesus, susijusius su mokslo, technikos, kultūros ir meno kūryba, saugo ir gina įstatymas.“

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba yra valstybės biudžetinė įstaiga, kurios veiklos tikslas – užtikrinti Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus (toliau – Kontrolierius) darbą, jam nagrinėjant skundus ir inicijuojant tyrimus dėl akademinės etikos ir procedūrų pažeidimo, prižiūrint, kad nebūtų pažeidžiamos akademinės etikos nuostatos ir procedūros. Kontrolieriaus tarnyba savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymu, Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. XI-1583, darbo reglamentu, Europos Sąjungos teisės aktais ir kitais teisės aktais.

2. LIETUVOS RESPUBLIKOS AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ KONTROLIERIAUS TARNYBOS KŪRIMAS

2011 m. rugsėjo 15 d. Lietuvos Respublikos Seimas nutarimu Nr. XI-1583 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos įsteigimo ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“ įsteigė Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybą (toliau – Tarnyba) ir patvirtino šios tarnybos nuostatus.

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 18 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad Kontrolieriumi skiriamas nepriekaištingos reputacijos asmuo, turintis mokslo laipsnį ir vadybinės patirties.

2011 m. rugsėjo 29 d. Lietuvos mokslo taryba paskelbė pirmąjį konkursą kandidatui į akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus pareigas atrinkti.

2012 m. kovo mėnesį paskelbtas pakartotinis konkursas. Lietuvos mokslo taryba paragino mokslo bendruomenę – mokslininkus, mokslo ir studijų institucijų tarybas, kitas institucijas aktyviai siūlyti kandidatus į šias pareigas.

2012 m. gruodžio mėnesį įvykusiame Lietuvos mokslo tarybos svarstyme nė vienas kandidatas negavo reikiamo balsų skaičiaus. Antrą kartą neišrinkus akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus,

buvo pasiūlyta peržiūrėti šiai pareigybei keliamus reikalavimus. Kandidato į akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus pareigas atranka pradėta iš naujo.

2013 m. gegužės mėn. Lietuvos mokslo taryba akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriumi pasiūlė skirti inžinierių, teisininką, saugaus eismo specialistą dr. Vigilijų Sadauską.

2013 m. birželio 18 d. Lietuvos Respublikos Seimas nutarimu Nr. XII-39 „Dėl akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus paskyrimo“ dr. Vigilijų Sadauską paskyrė Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriumi.

2013 m. rugpjūčio 14 d. Tarnyba įregistruota juridinių asmenų registre.

2013 m. rugpjūčio 19 d. Tarnyba įregistruota Valstybinėje socialinio draudimo fondo valdyboje (SODRA).

2013 m. rugpjūčio 21 d. Lietuvos Respublikos Seimo valdyba sprendimu Nr. SV-S-335 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių skaičiaus“ patvirtino Tarnybos didžiausią leistiną valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičių – 7.

2013 m. spalio 10 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XII-552 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo, Seimo kanceliarijos ir Seimui atskaitingų institucijų, Respublikos Prezidento institucijos ir Respublikos Prezidentui atskaitingų institucijų, nacionalinės teismų administracijos, teismų, prokuratūros, savivaldybių institucijų ir įstaigų sąrašo pagal grupes, į kurias atsižvelgiant nustatomos valstybės tarnautojų suvienodintų pareigybių kategorijos, patvirtinimo“ Tarnyba priskirta 2 grupei.

2013 m. spalio mėnesį patvirtinta Tarnybos struktūra ir etatų sąrašas.

2013 m. gruodžio 31 d. Tarnyboje dirbo 5 darbuotojai: Kontrolierius, vyresnysis patarėjas (1 etatas), vyresnysis specialistas (1 etatas), vyriausiasis specialistas (vyr. buhalteris) (0,5 etato) ir vyriausiasis specialistas (informatikas) (0,5 etato).

2013 m. spalio 17 d. Tarnyba įregistruota Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos (CVP IS) naudotoju.

2013 m. Tarnyboje buvo įvykdyti 43 viešieji pirkimai. Įsigyta įranga, paslaugos ir darbai, reikalingi Tarnybai vykdyti iškeltus tikslus.

2013 m. gruodžio 3 d. Tarnybai perduotos patikėjimo teise valdyti, naudoti ir disponuoti negyvenamosios patalpos Z. Sierakausko g. 15, Vilniuje.

2013 m. gruodžio 31 d. Kontrolieriaus įsakymu Nr. V-20 sudarytas Tarnybos Patariamasis komitetas iš 13 narių, kuriuos pasiūlė Lietuvos mokslo taryba, Lietuvos mokslų akademija, Lietuvos universitetų rektorių konferencija, Lietuvos mokslininkų sąjunga, Lietuvos studentų sąjunga ir Lietuvos

jaunųjų mokslininkų sąjunga. Šie nariai pataria ir/ar teikia pasiūlymus Tarnybai, sprendžiant su akademinė etika ir procedūromis susijusias problemas.

Vykdydama savo funkcijas, Tarnyba siekia efektyviai įgyvendinti Europos Sąjungos teisės aktų nuostatas, tobulinti teisės aktus, skatinti mokslo ir studijų institucijas laikytis akademinės etikos ir procedūrų, puoselėjant akademinės atsakomybės principus ir etiškas mokslines praktikas, taikant plagijavimo, neteisėto kopijavimo ar kitokio kitų asmenų sukurtų intelektualinės nuosavybės rezultatų neteisėto naudojimo, taip pat mokslinių tyrimų duomenų padirbinėjimo, klastojimo arba manipuliavimo jais prevencijos priemones ir pan. Siekiama, kad akademinė etika būtų integruojama į mokslo ir studijų institucijas bei visus jų valdymo lygmenis. Tarnyba domisi opiausiomis šiandienos problemomis akademinės etikos ir procedūrų srityje, siūlo minėtų problemų sprendimo būdus, skiria didelį dėmesį akademinės etikos tematikai žiniasklaidoje.

2013 m. lapkričio mėnesį Tarnyba parengė ir pateikė Švietimo ir mokslo ministerijai projektą dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 18 straipsnio pakeitimo ir papildymo 18¹, 18², 18³ straipsniais (žr. šios ataskaitos priedą).

Ši metinė Tarnybos veiklos ataskaita ne tik leidžia įvertinti jau atliktus nuo Tarnybos įsteigimo dienos darbus, bet ir tampa atskaitos tašku planuojant kitas svarbias su akademinės etikos laikymosi užtikrinimu susijusias veiklas ateityje.

3. KREIPIMŪSI IR SKUNDŲ APŽVALGA

Kontrolieriui pradėjus veiklą 2013 m. birželio 19 d., galimų akademinės etikos ir/ar procedūrų pažeidimų atvejų skaičius nuolat didėjo. Kontrolieriaus darbo pradžioje anoniminiai pranešimai neretai buvo siunčiami į asmeninį Kontrolieriaus elektroninį pašta. Deja, sunkmečiu žmonės labiau linkę rūpintis darbo vietos išsaugojimu, nes galvoja, kad skundas dėl akademinės etikos ir/ar procedūrų pažeidimų gali tapti priežastimi atleisti žmogų iš darbo, todėl akademinės etikos ir/ar procedūrų pažeidimai dažnai yra tiesiog ignoruojami. Be to, žmonės nevisada drįsta skųstis, nes vis dar mano, jog tai yra gėdinga.

Šioje lentelėje pateikiami duomenys apie 2013 metais Tarnyboje gautus, kreipimusis, skundus ir inicijuotus tyrimus pagal konkretų akademinės etikos ir/ar procedūrų pažeidimų pobūdį:

1 lentelė

Pažeidimas, susijęs su:	Gautų kreipimųsi skaičius	Gautų skundų skaičius	Inicijuotų tyrimų skaičius	Apimtis (lapų skaičius)
akademiiniu sąžiningumu	-	-	-	-
akademine laisve	-	-	-	-
mokslo darbų vertinimo nešališkumu	-	-	-	-
lygiomis teisėmis dalyvauti konkursuose	1	1	-	30
etiškais tarpusavio santykiais	2	-	1	78
kitokio pobūdžio akademinės etikos pažeidimais	11	-	-	54
IŠ VISO:	14	1	1	162

Dokumentų šaltiniai

Buvo parengta ir išsiųsta 40 raštų (54 psl.), gauti 87 dokumentai (apie 500 lapų). Su viešaisiais pirkimais buvo suformuoti 83 susiję dokumentai (sutartys, paraiškos-užduotys, pažymos ir pan.) (apie 400 lapų).

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų Tarnybos veiklos užtikrinimui buvo parengti šie pagrindiniai dokumentai:

2 lentelė

Dokumento pavadinimas	Puslapių skaičius
Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos vidaus darbo tvarkos taisyklės	4 psl. +1 psl. priedai
Supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės	22 psl. +2 psl. priedai
Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos darbo reglamentas	9 psl.
Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos 2013 metais numatomų viešųjų pirkimų planas	4 psl.
Viešųjų pirkimų organizavimo Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyboje procedūrų vadovas	7 psl. +3 psl. priedai
Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos buhalterinės apskaitos vadovas	19 psl.
Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus naudojimosi judriojo ryšio tarnybiniais telefonais tvarkos aprašas	3 psl.
Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimo tvarkos aprašas	5 psl. +4 psl. priedai

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos finansų kontrolės taisyklės	6 psl. +5 psl. priedai
Įsakymas dėl pirkimų organizatorių paskyrimo	1 psl.
Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, mokymo organizavimo tvarkos aprašas	5 psl.
Įsakymas dėl darbuotojų gaisrinės saugos mokymo ir atestavimo	2 psl.
Įsakymas dėl išlaidų judriojo ryšio paslaugoms limitų	3 psl.
Įsakymas dėl materialiai atsakingų darbuotojų paskyrimo	3 psl.
Įsakymas dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos patariamąjį komiteto sudarymo	2 psl.
Įsakymas dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos struktūros, valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių sąrašų patvirtinimo	4 psl.
Įsakymas dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių aprašymų patvirtinimo	29 psl.

4. SPRENDIMŲ PRIĖMIMAS IR VYKDYMAS

Išnagrinėjęs skundą arba atlikęs tyrimą savo iniciatyva, Kontrolierius, vadovaudamasis Mokslo ir studijų įstatymo 18 straipsnio 12 dalimis, turi teisę priimti tokius sprendimus:

- 1) informuoti mokslo ir studijų institucijas ir Švietimo ir mokslo ministeriją apie asmenis, padariusius akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų;
- 2) įpareigoti mokslo laipsnį suteikusia ir (arba) konkursą pareigoms eiti vykdžiusią instituciją atšaukti sprendimą dėl mokslo laipsnio suteikimo ir (arba) konkurso laimėtojo;
- 3) rekomenduoti mokslo ir studijų institucijoms atšaukti sprendimą, priimtą remiantis akademinę etiką ir procedūras reglamentuojančiais dokumentais;
- 4) rekomenduoti darbuotojui atsisakyti dalyvauti vykdomame mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros projekte;
- 5) informuoti už atitinkamą sritį atsakingą instituciją apie nukentėjusius nuo akademinės etikos pažeidimų asmenis (autorius);
- 6) informuoti teisėsaugos institucijas, jei nustatomas nusikalstamos veikos požymis;
- 7) kreiptis į teismą, jei nevykdomas kontrolieriaus įpareigojimas;
- 8) viešinti nustatytus akademinės etikos ir procedūrų pažeidimo atvejus;
- 9) pripažinti skundą nepagrįstu.

Tarnyboje gautų skundų nagrinėjimo metu pareiškėjo pateiktoje ar tyrimo metu gautoje medžiagoje nustačius galimų nusikalstamų veikų požymių, informuojamos teisėsaugos institucijos.

Jeigu skundžiama institucija neatsižvelgia į Kontrolieriaus rekomendacijas, pareiškėjas gali toliau ginti savo pažeistas teises teisme ir jame vadovautis Tarnybos atlikto tyrimo metu nustatytomis aplinkybėmis bei suformuluotomis rekomendacijomis. Dažniausiai į Kontrolieriaus rekomendacijas buvo atsižvelgta.

Jeigu trūksta skunde nurodytus pažeidimus pagrindžiančių duomenų, Kontrolierius gali priimti sprendimą skundą pripažinti nepagrįstu. Svarbu pažymėti, jog sprendimas pripažinti skundą nepagrįstu priimamas tik po išsamaus skunde išdėstytų aplinkybių tyrimo bei teisinio vertinimo.

5. INFORMACINĖ VEIKLA

Mokslo ir studijų įstatymo 18 straipsnio 9 dalyje įtvirtinti pagrindiniai Kontrolieriaus veiklos principai, iš kurių vienas yra viešumas. Viešumas yra vienas iš esminių faktorių Tarnybos darbo efektyvumui įvertinti. Pažymėtina, kad iškart po paskyrimo į pareigas Kontrolierius ėmėsi aktyvios viešinimo veiklos, siekdamas prisistatyti akademinėi visuomenei ir pristatyti įsteigtos Tarnybos veiklos tikslus.

2013 m. rugsėjo 17 d. Kontrolierius dalyvavo Vilniaus universiteto Studentų atstovybės organizuotame susitikime, kuriame buvo aptarta Lietuvos studentų sąjungos atlikto tyrimo „Akademinio sąžiningumo indeksas 2013“ pristatymo medžiaga ir iškeltos su tuo susijusios problemos, įvardinti tokių problemų sprendimo kryptys ir būdai.

2013 m. rugsėjo 18 d. Kontrolierius lankėsi Mykolo Romerio universitete ir susitiko su šio universiteto mokslo ir tarptautinių ryšių proktore ir kitais akademinės bendruomenės nariais. Susitikimo metu aptartos akademinės etikos ir sąžiningumo problemos bei pasidalinta Europos šalių universitetų gerąja praktika.

2013 m. spalio 25 d. Kontrolierius dalyvavo Europos universitetų asociacijos (EUA) Valdybos, Tarybos ir Generalinių sekretorių susitikime su Lietuvos akademinė bendruomene, kuris vyko Mykolo Romerio universitete.

2013 m. lapkričio 21–22 dienomis Kontrolierius dalyvavo aukšto lygio konferencijoje „Structural Change Promoting Gender Equality in Research Organisations“, organizuotoje Lietuvos pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai kontekste, kurios metu su pasaulio Europos Sąjungos šalių mokslininkais buvo diskutuojama apie lyčių disbalansą moksle, galimai sąlygojantį neracionalų žmogiškųjų resursų panaudojimą, bei lyčių lygybės užtikrinimą moksle kaip vieną iš pagrindinių Europos mokslinių tyrimų erdvės prioritetų. Konferencijos tikslas – suburti draugėn Europos mokslo politikos kūrėjus, mokslą finansuojančių agentūrų, Europos mokslinių tyrimų ir aukštojo mokslo institucijų vadovus, žymius mokslininkus bei imlaus mokslui verslo atstovus diskusijai apie priemones, skatinančias lyčių lygybę mokslo ir studijų organizacijose.

2013 m. gruodžio 20 d. Kontrolierius dalyvavo Lietuvos universitetų rektorių konferencijos posėdyje Vilniaus Gedimino technikos universitete, kurio metu pristatė pranešimą „Dėl Akademinės etikos ir procedūros kontrolieriaus bendradarbiavimo su Lietuvos universitetų rektorių konferencija kryptių ir tvarkos“, taip pat aptarė Lietuvos universitetų rektorių konferencijos atstovų dalyvavimą Kontrolieriaus sudaromame Patariamajame komitete.

Rugsėjo–gruodžio mėnesiais Kontrolierius dalyvavo 3 Lietuvos mokslo tarybos posėdžiuose, kuriuose buvo aptartos didžiausios problemos akademinės etikos srityje, numatytos tolesnio darbo gairės ir tendencijos.

Kontrolieriaus paskyrimas ir veiklos pradžia buvo plačiai nušviesta įvairiose žiniasklaidos priemonėse. Tokiu būdu apie akademinės etikos ir sąžiningumo užtikrinimo problemas sužinojo plačioji visuomenė. 3 lentelėje pateikiamas pagrindinių publikacijų šiomis temomis sąrašas:

3 lentelė

2013 m. birželio 18 d.	<p><u>Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriumi paskirtas V. Sadauskas</u></p> <p><u>Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriumi paskirtas V.Sadauskas</u></p> <p><u>Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriumi paskirtas Vigilijus Sadauskas</u></p> <p><i>Citata iš straipsnio: „Toks nutarimas priimtas 61 parlamentarui balsavus už ir dviem susilaikius. Inžinierių, teisininkų, saugaus eisimo specialistų V.Sadauską į šias pareigas pasiūlė Mokslo taryba. Jo kandidatūrą Mokslo taryba atrinko iš trečio karto. Prieš tai skelbti du konkursai į minėtas pareigas neįvyko, neradus tinkamo kandidato.“</i></p>	<p>BNS (www.lrytas.lt)</p> <p>BNS (www.bernardinai.lt)</p> <p>BNS (www.15min.lt)</p>
2013 m. birželio 26 d.	<p><u>Interviu su V. Sadausku: Kontrolieriai belsis į sąžinę</u></p> <p><i>Citata iš straipsnio: „Remdamiesi tyrimais, mes pateiksime rekomendacijas. Universitetai turės galimybę jas įvertinti. Ir ateityje, manau, problemų bus kur kas mažiau negu dabar. Mūsų studentai toleruoja nusirašinėjimą. Anglijos universitetuose nusirašinėjimas nesuprantamas, pas juos daugiau tyrimų klastojimo. Daugelis šalių perėjo tą patį ir rengė rekomendacijas. Visiems, atrodo, tai tapo priimtina. Mūsų tarnyba nėra baudžiamoji. Ji sieks būti skatintoja etiniu moraliniu aspektu ir nustačiusi pažeidimus juos paviešins.“</i></p>	www.respublika.lt
2013 m. liepos 1 d.	<p><u>http://www.ziniuradijas.lt/naujiena/2013/07/01/svarbiau-viesas-pasmerkimas-o-ne-baudos/21998</u></p> <p><i>Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto nariai siūlo baudas už mokslo darbų pirkimą, pardavimą bei pateikimą švietimo įstaigoms. Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius Vigilijus Sadauskas laidoje „Ryto interviu“ teigė, kad baudos – ne išeitis, kur kas svarbiau – viešas pasmerkimas.</i></p>	www.ziniuradijas.lt
2013 m. liepos 7 d.	<p><u>Naujiems mokslo metams - akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius</u></p> <p><i>Citata iš straipsnio: „Praėjusį mėnesį pirmą kartą paskirtas akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius Vigilijus Sadauskas tikisi, kad tarnyba akademinę bendruomenę etikos klausimais konsultuoti galės jau prasidėjus šiems mokslo metams. (...) V.Sadauskas teigia, kad tarnyba pirmiausia sieks ne nubausti, o paskatinti žmogų suprasti savo klaidas, teiks rekomendacijas, kaip išvengti interesų konflikto“.</i></p>	BNS
2013 m. liepos 7 d.	<p><u>Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius darbą tikisi pradėti iki rugsėjo</u></p>	BNS

	<p><u>Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius darbą tikisi pradėti iki rugsėjo</u> <u>Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius darbą tikisi pradėti iki rugsėjo</u> <i>Citata iš straipsnio: „Manau, kad tikrai prieš rugsėjo pirmąją tarnyba egzistuos, o rugsėjo pirmajai jau galbūt net bus parengusi rekomendacijas dėl studentų asmeninio savanoriško įsipareigojimo laikytis akademinės etikos ir moralės“, – BNS antradienį sakė V. Sadauskas. Jis mano, kad daugiausiai teks spręsti su darbų plagijavimu susijusius ginčus.“</i></p>	<p>BNS (www.balsas.lt)</p> <p>BNS (www.15 min.lt)</p>
2013 m. rugpjūčio 26 d.	<p><u>Akademinės etikos kontrolieriaus tarnyboje patvirtinti septyni etatai</u> <u>Akademinės etikos kontrolieriaus tarnyboje – septyni etatai, sulaukta pirmųjų skundų</u> <u>Akademinės etikos kontrolieriaus tarnyboje – septyni etatai, sulaukta pirmųjų skundų</u> <u>Akademinės etikos kontrolieriaus tarnyboje – septyni etatai, sulaukta pirmųjų skundų</u> <i>Citata iš straipsnio: „Steigiamoje Akademinės etikos kontrolieriaus tarnyboje turėtų dirbti septyni žmonės. Tokį etatų skaičių šią savaitę patvirtino Seimo valdyba. Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius Vigilijus Sadauskas BNS sakė, kad šiuo metu tai - optimalus etatų skaičius, nors anksčiau jis buvo pasiūlęs patvirtinti dešimties etatų tarnybą. (...) V.Sadauską jau pasiekė pirmieji skundai. „Nuo mano paskyrimo kontrolieriumi iš viso sulaukiau aštuonių nusiskundimų dėl akademinės etikos, dėl procedūrų“, - atskleidė jis.“</i></p>	<p>BNS (www.bernardinai.lt)</p> <p>BNS (www.kaunodiena.lt)</p> <p>BNS (www.vilniausdiena.lt)</p> <p>BNS</p>
2013 m. rugsėjo 11 d.	<p><u>Kunigo sutaną tepa įtarimai dėl plagiato (kontrolierius pateikia savo nuomonę)</u> <i>Citata iš straipsnio: „Kunigą Saulių Bytautą pasivijo prieš 8 metus rašyto straipsnio šešėlis: jis priverstas aiškintis dėl ištisų pastraipų, kurios vietomis žodis žodin sutampa su esančiomis Ferdinando Holbocko knygoje. Kunigas teisinasi minėtą autorių citavęs ir nieko blogo nenorėjęs. Šį atvejį tirs plagiatorių medžiotojai – Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba.“</i></p>	www.delfi.lt
2013 m. spalio 1 d.	<p><u>Biurokratija stebina net kontrolierius</u> <i>Citata iš straipsnio: „Pirmasis Lietuvos istorijoje akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius paskirtas dar vasaros pradžioje, tačiau iki šiol jis negali pradėti darbų. Skundai plaukia, o tarnyba neturi nei patalpų, nei kompiuterio, nei telefono. Taip nutiko todėl, kad Seimas uždelsė priimti atitinkamus teisės aktus. Pats kontrolierius Vigilijus Sadauskas „Respublikai“ prisipažino, kad valdžios institucijų biurokratizmas ir nenoras padėti jį stebina.“</i></p>	www.respublika.lt
2013 m. lapkričio 7 d.	<p><u>Rašto darbų pardavinėjimu susirūpino kontrolieriai</u> <i>Citata iš straipsnio: „Vasarą išrinktas akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius Vigilijus Sadauskas imasi iniciatyvos, kad rašto darbų pardavinėjimas būtų kriminalizuojamas. Kreiptasi į Generalinę prokuratūrą, Lietuvos universitetų rektorių konferenciją, planuojama prašyti Seimo parengti teisės aktų pakeitimus.“</i></p>	www.respublika.lt
2013 m. gruodžio 20 d.	<p><u>Perrinktas rektorių konferencijos prezidentas</u> <i>Citata iš straipsnio: „Lietuvos universitetų rektorių konferencijos (LURK) posėdyje išrinktas naujasis LURK prezidentas. Ši garbė antrus metus iš eilės patikėta Kauno technologijos universiteto rektoriui Petriui Baršauskui. (...) P. Baršauskas kartu su Akademinės etikos procedūros kontrolieriumi Vigilijumi Sadausku, posėdyje pristatė klausimą dėl glaudesnio Akademinės etikos procedūros kontrolieriaus ir Rektorių konferencijos bendradarbiavimo, jo kryptių ir tvarkos bei Rektorių konferencijos atstovų Patariamajame komitete.“</i></p>	ELTA (www.delfi.lt)

Komunikacija akademinės etikos tema padeda akademinėi bendruomenei ir kitiems suinteresuotiems asmenims geriau suvokti akademinės etikos reikšmę, galimus procedūrų pažeidimo atvejus, atpažinti juos, padrąsina asmenis įstatymų nustatyta tvarka ginti savo pažeistas teises. Viešumas yra veiksminga akademinės etikos ir procedūrų prevencijos priemonė, todėl Tarnybos veiklos viešumas ir skaidrumas yra ir ateityje turėtų būti pagrindiniu veiklos prioritetu.

Mokslo ir studijų įstatymo 18 straipsnio 12 dalies 8 punkte numatyta, kad Kontrolierius gali priimti sprendimą viešinti nustatytus akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų atvejus. Pažymima, kad Tarnybos darbuotojai informuoja skundą pateikusį asmenį dėl skundo aplinkybių paviešinimo, taip suteikdama teisę skundo pareiškėjui nesutikti su tam tikrų duomenų pateikimu žiniasklaidai.

Tarnyba apie nustatytus akademinės etikos ir procedūrų pažeidimus informuos leidinio „Valstybės žinios“ priede „Informaciniai pranešimai“.

Pagrindinės problemos viešinimo srityje - nemažas atotrūkis tarp nacionalinės ir regioninės žiniasklaidos, žurnalistų specializacijos sričių problema, selektyvus domėjimasis „efektingesniais“ atvejais, pasitaikantis informacijos pateikimo tendencingumas, nekorektiškumas ir t. t.

Kontrolierius, skatindamas žiniasklaidos priemones labiau domėtis akademinės etikos ir sąžiningumo užtikrinimo būdais, planuoja 2014 metų žurnalistų, rašančių akademinės etikos tema, atranką ir jų įvertinimą. Taip pat planuojama 2014 metais Tarnyboje paskirti darbuotoją, atsakingą už informacijos, susijusios su akademinė etika ir/ar procedūromis, sklaidą. Toks darbuotojas rengtų informacinius pranešimus, visuomenės informavimo planus, atliktų spaudos monitoringą, kauptų spaudos straipsnių apie Tarnybos veiklą archyvą ir kt.

6. KONSTULTACINĖ VEIKLA

Tarnybai pradėjus darbą, ėmė ryškėti akademinės bendruomenės ir kitų suinteresuotų asmenų konsultavimo svarba. Iki elektroninio pašto adreso suteikimo Tarnybai (2013 m. spalio mėnuo) Kontrolierius pranešimus dėl galimų akademinės etikos ar procedūrų pažeidimų, paklausimus dėl patarimų ir paaiškinimų akademinės etikos ar procedūrų srityje gaudavo į asmeninį elektroninį paštą. Dėl konsultacijų į Kontrolierių kreipėsi ir mokslo ir studijų institucijos, akademinės bendruomenės nariai ir jų artimieji. Anoniminių pasiteiravimų bei konsultacijų skaičius dešimtis kartų viršijo oficialiai Tarnybai pateiktų skundų dėl akademinės etikos ir/ar procedūrų pažeidimo skaičių. Konsultacijos interesantams buvo suteikiamos žodžiu (telefonu ar susitikimų metu) ir raštu (dažniausiai elektroniniu paštu).

Konsultacijos metu interesantams buvo pateikti paaiškinimai, patarimai, problemos, susijusios su akademinė etika ir procedūromis, sprendimo būdai, galimybės. Dažnai prirėkdavo suteikti interesantams

informaciją apie skundo, adresuoto Kontrolieriui, surašymo formą ir turinį, Kontrolieriaus įgaliojimų priimti sprendimus apimtį.

Dėl skundžiamų veiksmų (neveikimo), nesusijusių su akademinės etikos ir procedūrų pažeidimu, pareiškėjams buvo suteikiama informacija apie kompetentingą instituciją, galinčią padėti išspręsti problemą.

Konsultacijų, susijusių su akademinė etika ar procedūromis, suteikiama maždaug 20–25 per mėnesį.

Taip pat Tarnyba konsultuoja besikreipiančias valstybės institucijas ir įstaigas dėl teisės aktų projektų tobulinimo ir teikia pasiūlymus klausimais, susijusiais su akademinė etika ir procedūromis.

Ateityje Tarnybos darbuotojai planuoja vykdyti konsultacijas bei mokymus ir įvairių renginių ar profesinių susitikimų metu. Konsultavimas akademinės etikos ir/ar procedūrų klausimais prisideda prie galimų akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų atvejų mažinimo ateityje.

7. SURINKTŲ DUOMENŲ APIE PRIIMTUS AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSUS, SUDARYTAS ETIKOS KOMISIJAS BEI GAUTŲ KREIPIMŲSI SKAIČIŲ DĖL AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ PAŽEIDIMŲ MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJOSE ANALIZĖ

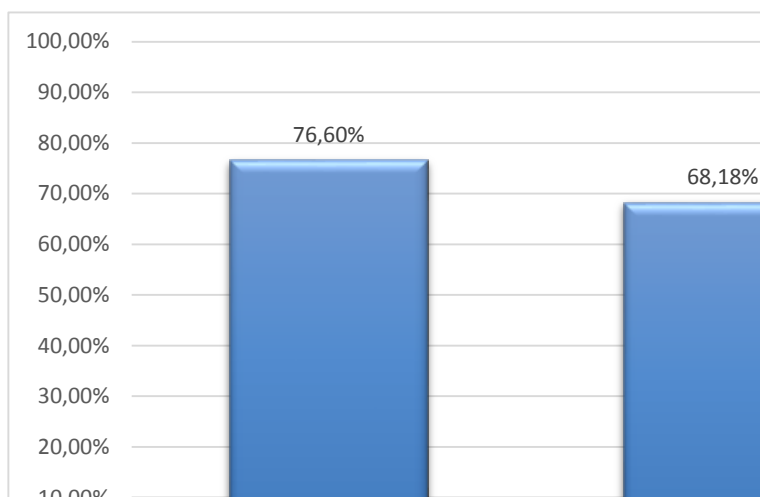
Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų 12.1, 12.2 ir 13.4 punktuose, nustatančiuose Kontrolieriaus uždavinius – skatinti mokslo ir studijų institucijas laikytis akademinės etikos ir procedūrų, prižiūrėti ir kontroliuoti, kaip mokslo ir studijų institucijos laikosi akademinės etikos kodeksų, numatyta Tarnybos funkcija - kaupti, nagrinėti ir apibendrinti duomenis apie Kontrolieriui žinomus akademinės etikos ir procedūrų pažeidimus, Mokslo ir studijų įstatymo ar mokslo ir studijų institucijų statutų, institucijų akademinės etikos kodeksų pažeidimus, taikytus administracinės atsakomybės atvejus, taip pat kitus duomenis, susijusius su akademinės etikos ir procedūrų laikymusi Lietuvoje. Pagal AIKOS svetainėje (<http://www.aikos.smm.lt>) pateiktą mokslo ir studijų institucijų sąrašą buvo apklaustos 47 aukštosios mokyklos (23 universitetai ir 24 kolegijos) ir 22 mokslinių tyrimų institutai – iš viso 69 mokslo ir studijų institucijos.

2013 m. spalio 30 d. siųstame rašte Nr. S-23 „Dėl mokslo ir studijų institucijų akademinės etikos kodeksų“ minėtų mokslo ir studijų institucijų buvo prašoma pateikti informaciją apie institucijoje taikomą akademinės etikos kodeksą; institucijoje sudarytą komisiją ar kitą instituciją, nagrinėjančią ginčus, susijusius su akademinė etika ir procedūromis; taip pat kreipimūsi skaičių į komisiją ar kitą instituciją dėl akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų nuo 2010 m. iki 2013 m. spalio mėn. (įskaitytinai).

Iki 2014 m. sausio mėnesio prašomą informaciją buvo pateikusios tik pusė mokslo ir studijų institucijų, todėl 22 aukštosios mokykloms ir 12 mokslinių tyrimų institutų buvo primenama (skambinta AIKOS svetainėje nurodytais telefonų numeriais) ir pakartotinai išsiunčiami raštai. Surinkti duomenys buvo analizuojami taikant kiekybinę ir kokybinę analizę.

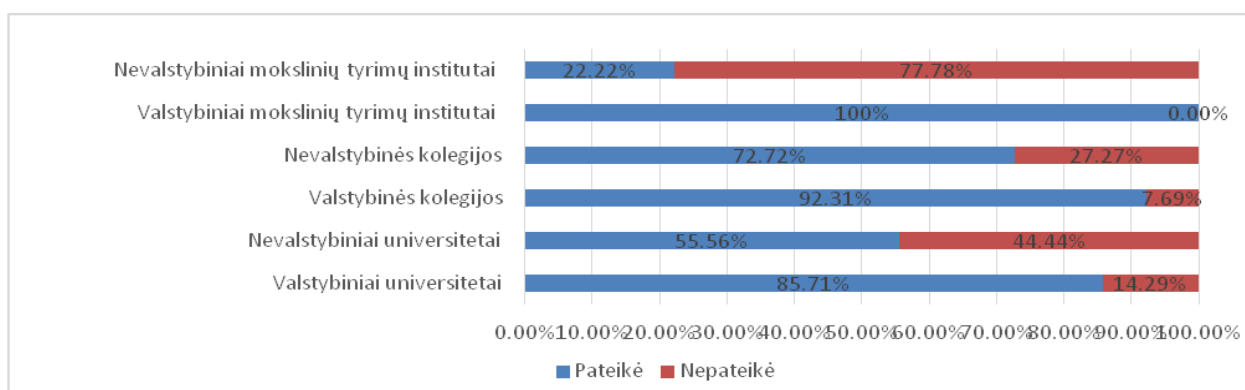
Kontrolieriaus prašomą informaciją pateikusių ir nepateikusių mokslo ir studijų institucijų skaičiaus analizė

Iki 2014-02-14 informaciją apie priimtus akademinės etikos kodeksus ir sudarytas etikos komisijas bei gautų prašymų dėl akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų skaičių pateikė 76,60 % visų aukštųjų mokyklų ir 68,18 % mokslinių tyrimų institutų (žr. 1 pav.) iš 52 mokslo ir studijų institucijų. Šis skaičius sudaro 75,36 % visų apklaustų institucijų.

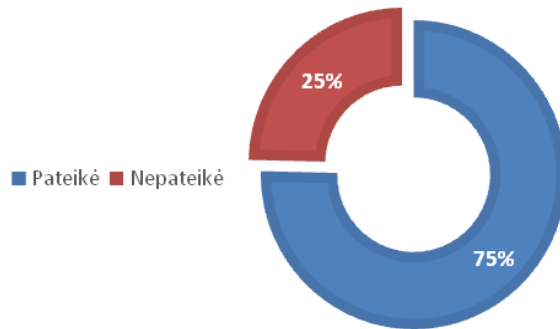
1 pav. Mokslo ir studijų institucijų skaičius, išreikštas procentais, kurios pateikė kontrolieriaus prašomą informaciją

Pagal 2 pav. pateiktus duomenis matyti, kad didžiausią institucijų dalį, kurios nepateikė Kontrolieriaus prašomos informacijos, sudaro nevalstybinės mokslo ir studijų institucijos: universitetai (44,44 %), kolegijos (27,27 %) ir mokslinių tyrimų centrai (77,78 %).

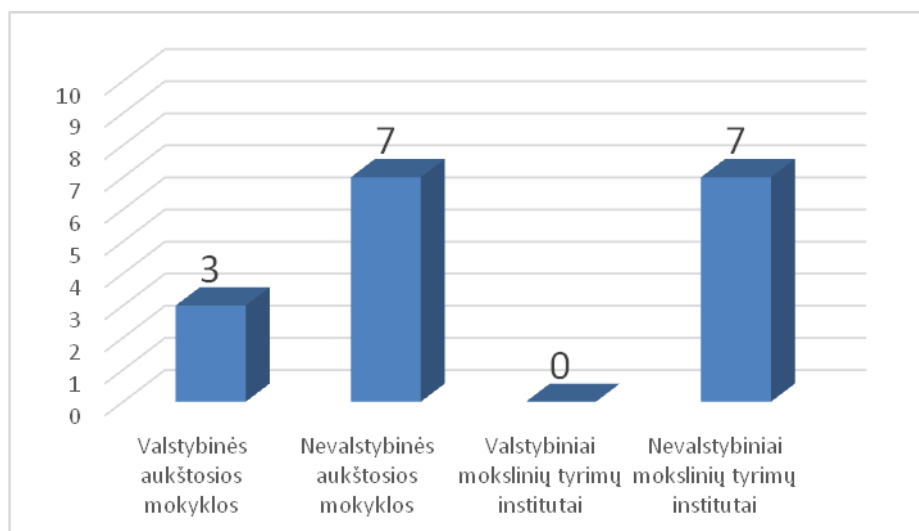
2 pav. Mokslo ir studijų institucijų procentinis pasiskirstymas pagal kontrolieriaus prašomos informacijos pateikimą

Iš viso informacijos nepateikė ketvirtadalis institucijų (žr. 3 paveikslą). Iš jų 3 valstybinės ir 14 nevalstybinių, kurių pusę sudaro mokslinių tyrimų institutai (žr. 4 paveikslą).

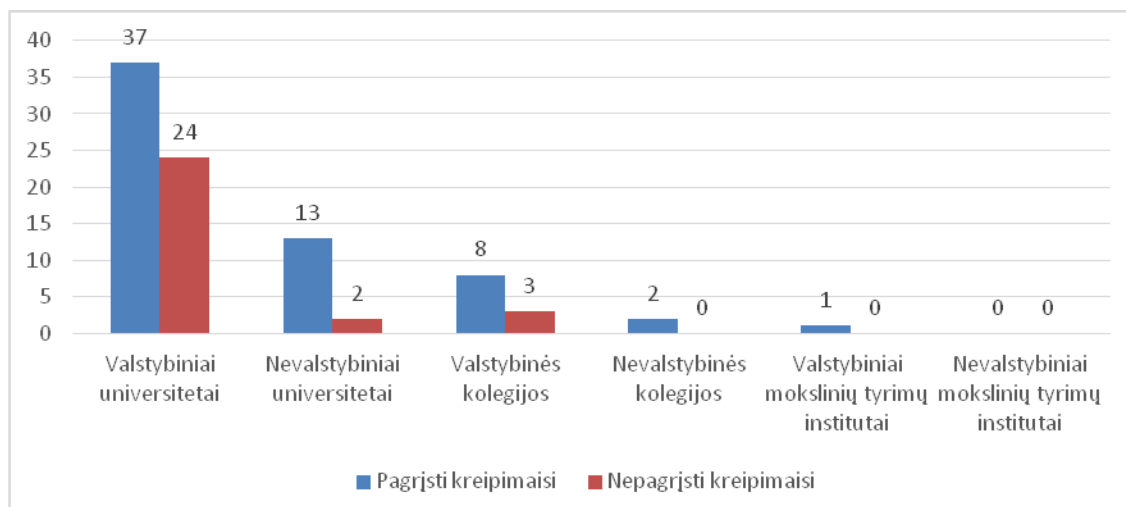
3 pav. Informaciją pateikusių ir nepateikusių mokslo ir studijų institucijų skaičiaus palyginimas, išreikštas procentais

Atsižvelgiant į šiuos duomenis, galima daryti prielaidą, kad nevalstybinės mokslo ir studijų institucijos ignoravo Kontrolieriaus prašymą pateikti informaciją apie akademinės etikos kodeksus ir komisijų veiklą, nes nėra priėmusios tokio dokumento ir nėra sudariusios komisijos ar kitos minėtas funkcijas atliekančios institucijos. Tai leidžia daryti išvadą, kad nevalstybinės mokslo ir studijų institucijos kvestionuoja akademinės etikos kodekso būtinumą ir svarbą, sprendžiant kylančias etiško akademinio elgesio dilemas, užikrinant mokslinių tyrimų kokybę, skatinant sąžiningumą, mokslinės veiklos skaidrumą, profesinę atsakomybę bei laisvę. Šios pagrindinės ir visuotinai priimtoms vertybės turi būti įtvirtintos etikos kodekse, nes padeda išaiškinti turimas etines teises, įsipareigojimus ir atsakomybę.

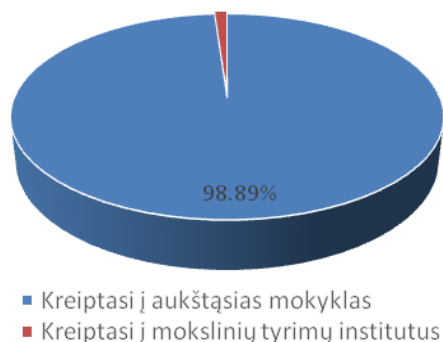
4 pav. Informacijos nepateikusių mokslo ir studijų institucijų skaičius

Mokslo ir studijų institucijų gautų kreipimūsi skaičiaus dėl akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų analizė

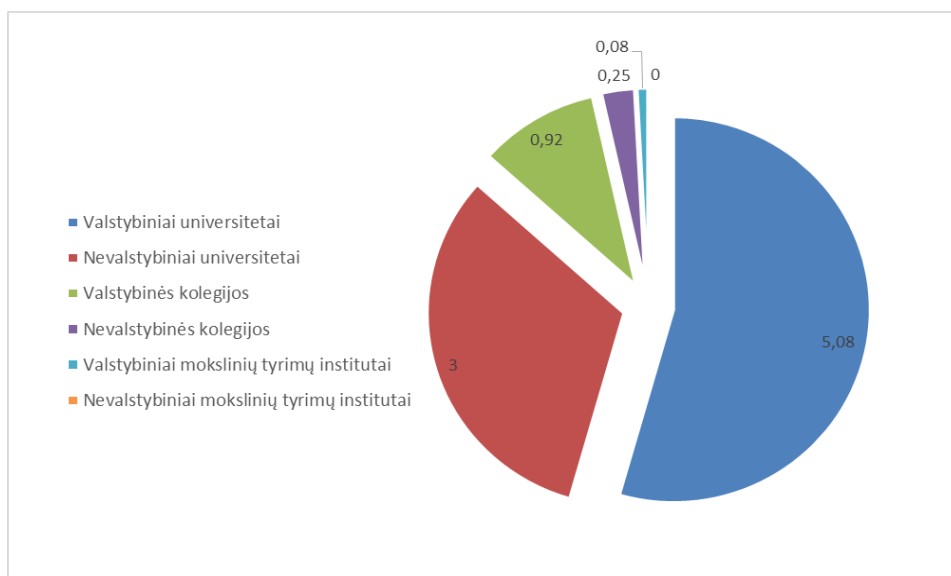
5 pav. Pagrįstų ir nepagrįstų kreipimūsi skaičius nuo 2010 m. iki 2013 m. spalio mėnesio į mokslo ir studijų institucijas dėl akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų

Pagal 5 pav. pateikiamus duomenis matyti, kad daugumą kreipimūsi iš informaciją Kontrolieriui pateikusių mokslo ir studijų institucijų nuo 2010 m. iki 2013 m. spalio mėn. gavo aukštosios mokyklos. Tai sudaro 98,89 % visų kreipimūsi. Mokslinių tyrimų institutai per minėtą laikotarpį gavo tik vieną kreipimūsi (1,11 % visų kreipimūsi) (žr. 6 pav.).

6 pav. Mokslo ir studijų institucijų gautų kreipimūsi dėl akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų skaičius nuo 2010 m. iki 2013 m. spalio mėnesio, išreikštas procentais

Iš aukštųjų mokyklų aiškiai išsiskiria valstybiniai universitetai, kurių etikos komisijos ar kiti padaliniai, nagrinėjantys akademinės etikos ir procedūrų pažeidimus, gavo 61 kreipimūsi, o tai sudaro 67,78 % visų kreipimūsi (žr. 5 pav.). Svarbu atkreipti dėmesį, kad iš 5 Kontrolieriui informaciją pateikusių nevalstybinių universitetų visi kreipimaisi (iš viso 15) buvo užregistruoti viename universitete, todėl duomenys neatspindi esamos situacijos visuose nevalstybiniuose universitetuose.

7 pav. Nuo 2010 m. iki 2013 m. spalio mėnesio kreipimūsi skaičius, tenkantis vienai mokslo ir studijų institucijai, kuri pateikė kontrolieriaus prašomą informaciją

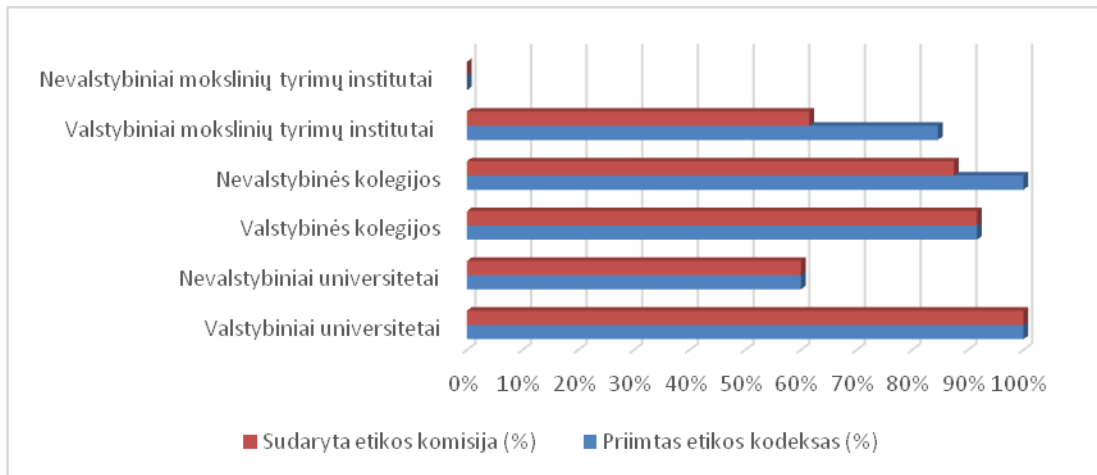
Turėdami omenyje, kad iš 9 nevalstybinių universitetų informaciją pateikė tik 5 ir, kad vienas universitetas gavo 15 kreipimūsi, manytume, kad raudona spalva pažymėti duomenys yra nereprezentatyvūs. Pagal kitų institucijų pateiktą informaciją, lyginant su valstybiniais universitetais, išsiskiria valstybinės kolegijos ir valstybiniai bei nevalstybiniai mokslinių tyrimų institutai (žr. 7 pav.). Pagal kreipimūsi skaičių, tenkantį vienai mokslo ir studijų institucijai, valstybinės kolegijos ir mokslinių tyrimų institutai gavo mažiausiai kreipimūsi, o į nevalstybinius mokslinių tyrimų institutus dėl akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų kreiptasi nebuvo. Šie duomenys glaudžiai susiję su priimtų akademinės etikos kodeksų ir sudarytų etikos komisijų statistika (žr. 9 pav.), nes nevalstybiniai mokslinių tyrimų institutai nėra priėmę tokių dokumentų ar sudarę etikos komisijų.

Remiantis šiais duomenimis, galima daryti prielaidą, kad valstybiniuose universitetuose yra sudarytos geresnės sąlygos akademinėi bendruomenei pranešti apie akademinės etikos ir procedūrų pažeidimus ir ginti savo teises, užtikrinti, gerinti studijų ir mokslinių tyrimų atlikimo kokybę.

Mokslo ir studijų institucijų priimtų etikos kodeksų ir sudarytų etikos komisijų skaičiaus analizė

Pagal 8 pav. pateikiamus duomenis matyti, kad visi informaciją pateikę valstybiniai universitetai turi priėmę akademinės etikos kodeksus ir sudarę komisijas. Etikos kodeksų ir komisijų iš nevalstybinių universitetų neturi tik dvi kunigų seminarijos, nes, spręsdami akademinės etikos ir procedūrų pažeidimus, vadovaujasi kanonų teise. Informacijos nepateikė 6 universitetai.

8 pav. Mokslo ir studijų institucijų skaičius, išreikštas procentais, kurios turi priėmusios etikos kodeksus ir / ar sudarusios etikos komisijas

Didžioji dauguma valstybinių ir nevalstybinių kolegijų, pateikusių informaciją, turi priėmusios akademinės etikos kodeksus ir sudariusios etikos komisijas (etikos kodeksų neturėjo 1, komisijų – 2 kolegijos). Informacijos nepateikė 4 kolegijos.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad nei vienas informaciją pateikęs nevalstybinis mokslinių tyrimų institutas (iš viso 2) iki 2013 m. spalio mėnesio neturėjo priėmęs kodekso ir nebuvo sudaręs komisijos. Atsižvelgiant į šiuos duomenis, galima daryti prielaidą, kad visi nevalstybiniai mokslinių tyrimų institutai (iš viso 9) neturi akademinės etikos kodeksų ir komisijų.

Tai leidžia daryti išvadą, kad nevalstybinių mokslinių institutų mokslininkams, lyginant su dėstytojais ir studentais bei valstybinių mokslinių tyrimų institutų mokslininkais, nėra sudarytos tinkamos sąlygos kreiptis dėl akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų bei nėra mechanizmų, leidžiančių spręsti galimus konfliktus, susijusius su mokslinių tyrimų etika.

8. AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ INTEGRAVIMAS: ŠVIETIMAS IR INFORMAVIMAS

Atsižvelgiant į tai, kad Tarnyba yra nauja įstaiga ir įgyvendina funkcijas visos valstybės mastu, kad veikia dar tik keletą mėnesių, visuomenės švietimas ir informavimas akademinės etikos ir procedūrų laikymosi užtikrinimo klausimais yra gana svarbi Tarnybos funkcija.

Suvokdamas akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų prevencijos svarbą, Kontrolierius 2013 metais ėmėsi veiklos, nukreiptos tiek į visuomenės informavimą, tiek į darbą su atskiromis tikslinėmis

grupėmis: su politikais, pareigūnais, valstybės tarnautojais ir tam tikros srities specialistais, žiniasklaidos atstovais, akademinės bendruomenės nariais ir kt.

Ateityje planuojami susitikimai-diskusijos su visuomene ir tikslinėmis jos grupėmis, konferencijos, paskaitos.

9. APIBENDRINIMAI IR IŠVADOS

1. Būtina informuoti, konsultuoti ir skatinti asmenis aktyviau ginti pažeistas teises akademinės etikos srityje, organizuojant susitikimus, seminarus, mokymus ir kitas priemones, susijusias su akademinės etikos ir procedūrų laikymosi užtikrinimo galimybėmis ir būdais.
2. Iš pateiktų aukštųjų mokyklų ir kolegijų, mokslinių tyrimų institutų duomenų matyti, kad nevalstybinės mokslo ir studijų institucijos kvestionuoja akademinės etikos kodekso būtinumą ir svarbą, sprendžiant kylančias etiško akademinio elgesio dilemas, užikrinant studijų ir mokslinių tyrimų kokybės atlikimą, skatinant sąžiningumą, mokslinės veiklos ir studijų skaidrumą, profesinę atsakomybę bei laisvę. Valstybiniuose universitetuose sudarytos geresnės sąlygos akademinėi bendruomenei pranešti apie akademinės etikos ir procedūrų pažeidimus ir ginti savo teises, užtikrinti, gerinti studijų ir mokslinių tyrimų atlikimo kokybę.
3. Nevalstybinių mokslinių institutų mokslininkams, lyginant su dėstytojais ir studentais bei valstybinių mokslinių tyrimų institutų mokslininkais, nėra sudarytos tinkamos sąlygos kreiptis dėl akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų bei nėra mechanizmų, leidžiančių spręsti galimus konfliktus, susijusius su mokslinių tyrimų etika.
4. Akademinės etikos integravimas yra sistemingas procesas, apimantis akademinės etikos principų įgyvendinimą, aktualių teisės aktų projektų rengimą ir tobulinimą mokslo ir studijų institucijose (akademinė procedūrų reglamentavimas).
5. Tarnybos veikloje išryškėjo nauja svarbi veiklos sritis – asmenų konsultavimas, kuriam artimiausiu metu planuojama skirti ypatingą dėmesį.

10. PASIŪLYMAI

1. Siūlytina paskirti mokslo ir studijų institucijose asmenį (-is), atsakingą (-us) už informacijos, susijusios su akademinės etikos ir procedūrų pažeidimais, teikimą Tarnybai.
2. Siūlytina skatinti nuolatinį valstybės ir savivaldybių, teisėsaugos institucijų informacijos, susijusios su akademinės etikos ir procedūrų pažeidimais, teikimą Tarnybai. Tai būtų viena iš akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų prevencijos priemonių.

3. Skatinant studentų savireguliaciją, rekomenduojamas studentų komisijų/komitetų, nagrinėjančių akademinio sąžiningumo ir kitus etikos pažeidimų atvejus, aukštosiose mokyklose sudarymas.
4. Siūlytina keisti etikos komisijų kokybinę sudėtį, į ją įtraukiant socialinius partnerius ir studentus, taip mažinant atotrūkį tarp studentų ir dėstytojų ir užtikrinant komisijų veiklos skaidrumą.
5. Atsižvelgiant į tai, kad Mokslo ir studijų įstatymo 18 straipsnyje reglamentuojami tik pavieniai Kontrolieriaus įgaliojimai, ir dauguma jų yra reglamentuojami Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatuose, manytina kad tokios principinės nuostatos, kaip Kontrolieriui suteiktos teisės ir pareigos, skundų nagrinėjimo ir savo iniciatyva tyrimų atlikimo, Kontrolieriaus sprendimų priėmimo ir pan., turėtų būti įtvirtintos įstatyminiame lygmenyje. Be to, nei Mokslo ir studijų įstatyme, nei minėtuose Nuostatuose nėra nustatyto pakankamo Kontrolieriaus funkcijų, įsipareigojimų vykdymo ir teisių įgyvendinimo galimybės užtikrinimo mechanizmo skundų nagrinėjimo ir savo iniciatyva tyrimų atlikimo srityje, nėra reglamentuojamas Kontrolieriaus pavadavimas, kai jis negali eiti pareigų. Todėl siūloma Mokslo ir studijų įstatymą papildyti nuostatomis, susijusiomis su Kontrolieriaus reikalavimų vykdymu, informacijos, paaiškinimų, protokolų, medžiagos, duomenų ir kitų dokumentų iš fizinių ir juridinių asmenų gavimo užtikrinimu, nustatyti terminą skundams paduoti, atsisakymo nagrinėti skundą, skundo tyrimo nutraukimo pagrindus.
6. Siūlytina atsižvelgti į Kontrolieriaus rekomendacijas, tobulinant mokslo ir studijų institucijų etikos kodeksus; akcentuoti valstybinėms ir nevalstybinėms mokslo ir studijų institucijoms etikos kodekso svarbą, užtikrinant studijų ir mokslinių tyrimų atlikimo kokybę, skatinant sąžiningumą, mokslinės veiklos skaidrumą, profesinę atsakomybę bei laisvę, nustatant etines teises, įsipareigojimus ir atsakomybę.
7. Rekomenduojama daugiau dėmesio skirti regionų žiniasklaidai, šviečiant vietos akademinės bendruomenę, kitus suinteresuotus asmenis akademinės etikos ir procedūrų klausimais.
8. Siūlytina tobulinti teisės aktus, susijusius su rašto darbų pirkimu, pardavimu, neteisėtu jų (rašto darbų) panaudojimu.
9. Siūlytina tobulinti teisės aktus, susijusius su doktorantūra, sprendžiant mokslinio vadovo atsakomybės, autorystės mokslo darbuose pažeidimo, skirtingos priėmimo į doktorantūrą tvarkos klausimus.
10. Siūlytina Mokslo ir studijų institucijose įdiegti (įdiegtas – tobulinti) informacines sistemas, leidžiančias patikrinti rašto darbų autentiškumą, ir jas centralizuoti.
11. Atkreiptinas dėmesys, kad Tarnyba pagal etatų skaičių yra mažiausia iš visų veikiančių kontroliuojančių tarnybų (Lygių galimybių kontrolieriaus, Žurnalistų etikos inspektoriaus, Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus ir kt.), tačiau mokslo ir studijų institucijų tinklas, kuriame

pastebimi akademinės etikos pažeidimai, yra labai platus, o akademinė bendruomenė – pradedant studentais ir baigiant mokslininkais – sudaro nemažą visuomenės dalį, todėl, siekiant tinkamai įgyvendinti numatytas Tarnybos veiklos priemones ir tikslus, ateityje Tarnyba turėtų plėstis.

PATEIKTI SIŪLYMAI DĖL TEISĖS AKTŲ PAKEITIMO

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO 18 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR PAPILDYMO 18¹, 18², 18³ STRAIPSNIAIS

Atsižvelgiant į tai, kad Mokslo ir studijų įstatymo 18 straipsnyje reglamentuojami tik pavieniai Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus įgaliojimai, ir dauguma jų yra reglamentuojami Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatuose, manytina kad tokios principinės nuostatos, kaip kontrolieriui suteiktos teisės ir pareigos, skundų nagrinėjimo ir savo iniciatyva tyrimų atlikimo, kontrolieriaus sprendimų priėmimo ir pan., turėtų būti įtvirtintos įstatyminiame lygmenyje.

Be to, nei Mokslo ir studijų įstatyme, nei minėtuose Nuostatuose nėra nustatyto pakankamo kontrolieriaus funkcijų, įsipareigojimų vykdymo ir teisių įgyvendinimo galimybės užtikrinimo mechanizmo skundų nagrinėjimo ir savo iniciatyva tyrimų atlikimo srityje, nėra reglamentuojamas kontrolieriaus pavadavimas, kai jis negali eiti pareigų. Todėl siūloma Mokslo ir studijų įstatymą papildyti nuostatomis, susijusiomis su kontrolieriaus reikalavimų vykdymu, informacijos, paaiškinimų, protokolų, medžiagos, duomenų ir kitų dokumentų iš fizinių ir juridinių asmenų gavimo užtikrinimu, nustatyti terminą skundams paduoti, atsisakymo nagrinėti skundą, skundo tyrimo nutraukimo pagrindus.

18 straipsnis. Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius

1. Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius (toliau – kontrolierius) yra valstybės pareigūnas, nagrinėjantis skundus ir savo iniciatyva atliekantis tyrimus dėl akademinės etikos ir procedūrų galimo pažeidimo.

2. Kontrolierių 5 metų kadencijai skiria Seimas Lietuvos mokslo tarybos teikimu. Tas pats asmuo kontrolieriumi negali būti skiriamas daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės. Paskirtas kontrolierius eina pareigas tol, kol paskiriamas naujas kontrolierius.

3. Kontrolieriumi skiriamas nepriekaištingos reputacijos asmuo, turintis mokslo laipsnį ir vadybinės patirties.

4. Kontrolierius vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo ir kitais įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Europos Sąjungos teisės aktais ir kitais teisės aktais.

5. Kontrolieriaus veikla grindžiama teisėtumo, nešališkumo, teisingumo ir viešumo principais.

6. Kontrolieriaus pareigos nesuderinamos su jokiais kitomis renkamomis ar skiriamomis pareigomis valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose, taip pat su darbu juridiniuose asmenyse. Kontrolierius negali gauti kito atlyginimo, išskyrus jam nustatytą pagal einamas pareigas ir autorinį atlyginimą už kūrybinį darbą.

7. Kontrolieriaus įgaliojimai nutrūksta, kai:

1) pasibaigia įgaliojimų laikas;

2) jis atsistatydina;

3) jis miršta;

4) nedirba dėl laikinojo nedarbingumo ilgiau kaip 120 kalendorinių dienų iš eilės arba ilgiau kaip 140 dienų per paskutinius 12 mėnesių, jei įstatymų nenustatyta, kad dėl tam tikros ligos pareigos paliekamos ilgesnį laiką, arba kai kontrolierius pagal medicinos ar invalidumą nustatančios komisijos išvadą negali eiti pareigų;

5) dėl jo įsiteisėja apkaltinamasis teismo nuosprendis;

6) daugiau kaip pusė visų Seimo narių pareiškia nepasitikėjimą juo.

8. Šio straipsnio 3 dalies 4 punkte nustatyta atveju klausimą dėl kontrolieriaus įgaliojimų nutraukimo Seimas sprendžia tik tada, kai yra sveikatos apsaugos ministro sudarytos gydytojų komisijos išvada.

9. Šio straipsnio 3 dalies 1 ir 2 punktuose nustatytais atvejais kontrolierius eina pareigas tol, kol į jo vietą paskiriamas naujas kontrolierius.

10. Kai kontrolierius atostogauja arba dėl kitų priežasčių (ligos, komandiruotės, nėštumo, gimdymo, vaiko priežiūros ir pan.) negali eiti savo pareigų, Seimo valdybos sprendimu jį pavaduoja Seimo kontrolierius arba vaiko teisių apsaugos kontrolierius, arba lygių galimybių kontrolierius, arba Seimas Lietuvos mokslo tarybos teikimu nustatytam terminui į šias pareigas skiria asmenį, atitinkantį kontrolieriui keliamus reikalavimus.

11. Kontrolierius kartą per metus atsiskaito Seimui iki kovo 1 d. už savo ir Tarnybos veiklą.

12. Kontrolieriaus darbo užmokesčio dydį ir apmokėjimo sąlygas nustato Valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymas.

13. Kontrolieriaus veiklą užtikrina Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba (toliau – Tarnyba). Tarnyba yra valstybės biudžetinė įstaiga. Tarnybos vadovas yra kontrolierius. Tarnybos nuostatus tvirtina Seimas.

14. Tarnybos darbuotojai padeda vykdyti jam suteiktus įgaliojimus ir šiame įstatyme numatytas funkcijas. Tarnybos darbuotojai neturi teisės atlikti išimtinai kontrolieriaus kompetencijai priskirtų veiksmų (pasirašyti dokumentų, priimti sprendimų ir pan.).

18¹ straipsnis. Kontrolieriaus įgaliojimai

1. Kontrolierius:

1) nagrinėja skundus ir savo iniciatyva atlieka tyrimus dėl fizinių ir juridinių asmenų veiksmų (veikimo ar neveikimo), kuriais pažeidžiama arba įtariama, kad gali būti pažeista, akademinė etika ir procedūros, pirmiausia akademinio sąžiningumo, akademinės laisvės, mokslo darbų vertinimo nešališkumo, lygių teisių dalyvauti konkursuose, etiškų tarpusavio santykių principai;

2) nagrinėja skundus dėl mokslo ir studijų institucijų vadovų ir padalinių administracijos vadovų piktnaudžiavimo akademinės etikos ir procedūrų srityje;

3) teikia rekomendacijas mokslo ir studijų institucijoms dėl akademinės etikos kodeksų ir kitų akademinės etikos priemonių kūrimo, įgyvendinimo ir tobulinimo;

4) teikia Seimui, Vyriausybei ir kitoms kompetentingoms institucijoms siūlymus dėl priemonių akademinės etikos ir procedūrų laikymuisi užtikrinti;

5) kaupia, nagrinėja ir apibendrina duomenis apie kontrolieriui žinomus akademinės etikos ir procedūrų pažeidimus, Mokslo ir studijų įstatymo ar mokslo ir studijų institucijų statutų, institucijų akademinės etikos kodeksų pažeidimus, taikytus administracinės atsakomybės atvejus, taip pat kitus duomenis, susijusius su akademinės etikos ir procedūrų laikymusi Lietuvoje;

6) bendradarbiauja su Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių institucijomis, tarnybomis ir organizacijomis, taip pat su tarptautinėmis organizacijomis, kitais fiziniais ir juridiniais asmenimis, nagrinėjant akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų atvejus, pasitelkia akademinis tinklus keistis informacija apie akademinės etikos pažeidimus, pirmiausia plagijavimo ir kitus intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus, susijusius su neteisėtu mokslo ar meno rezultatų panaudojimu, taip pat mokslinių tyrimų duomenų padirbinėjimo, klastojimo arba manipuliavimo jais atvejus;

7) teisės aktų nustatyta tvarka skatina ir remia juridinių ir fizinių asmenų bei visuomenės iniciatyvas, padedančias įgyvendinti akademinės etikos principais grindžiamas mokslo ir studijų kokybės skatinimo ir užtikrinimo priemones;

8) nuolat informuoja visuomenę apie savo veiklą, akademinės etikos priemonių taikymo padėtį Lietuvoje ir nustatytus akademinės etikos ir procedūrų pažeidimus Kontrolieriaus tarnybos interneto svetainėje ir leidinio „Valstybės žinios“ priede „Informaciniai pranešimai“;

9) atlieka kitas Kontrolieriaus tarnybos darbo ir uždavinių įgyvendinimui užtikrinti būtinas, taip pat kituose teisės aktuose nustatytas funkcijas.

2. Kontrolierius vykdydamas savo pareigas turi teisę:

1) gauti iš fizinių ir juridinių asmenų informaciją, paaiškinimus, protokolus, medžiagą, duomenis ir kitus dokumentus, įstatymų nustatyta tvarka susipažinti su valstybės, tarnybos, komercinę paslaptį sudarančiais dokumentais, taip pat dokumentais, kuriuose yra informacijos apie įstatymų saugomus asmens duomenis, kurie reikalingi Mokslo ir studijų įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytiems kontrolieriaus uždaviniams įgyvendinti. Tokią informaciją asmenys privalo nedelsdami pateikti kontrolieriui;

2) kreiptis į asmenį, kurio veiksmai nagrinėjami, ir reikalauti paaiškinimo. Tokį paaiškinimą asmuo privalo pateikti per 10 darbo dienų nuo reikalavimo pateikti informaciją gavimo dienos, jeigu reikalavime nenurodytas konkretus terminas;

3) dalyvauti Seimo, Vyriausybės, mokslo ir studijų institucijų tarybų, senatų, kitų valdymo ar savivaldos organų posėdžiuose, pasitarimuose, taip pat komisijų ir darbo grupių veikloje, kai svarstomi klausimai, susiję su Kontrolieriaus tarnybos veikla arba kontrolieriaus atliekamam tyrimu, ir pareikšti savo nuomonę;

4) pasitelkti, kai sprendžiamos su akademinė etika ir procedūromis susijusios problemos, valstybės ar savivaldybių institucijų ir tarnybų, mokslo ir studijų institucijų specialistus, nevyriausybinių organizacijų atstovus, taip pat kitus su nagrinėjamais klausimais, vykdomais projektais ir įgyvendinamomis iniciatyvomis susijusius asmenis;

5) pasitelkti, kai atliekami tyrimai dėl akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų, teksto analizės, grafologijos, kompiuterijos, teisės ir atitinkamos kitos mokslo krypties ekspertus, kurie teiktų išvadas dėl klausimų, susijusių su akademinė etika ir procedūromis ir atsakytų už savo išvados (išvadų) teisingumą įstatymų nustatyta tvarka; teisės aktų nustatyta tvarka sumokėti jiems už darbą;

6) organizuoti konferencijas, seminarus ir kitus renginius;

7) leisti informacinius leidinius, įkurti ir administruoti interneto svetainę, kurioje būtų skelbiama informacija apie Kontrolieriaus tarnybos veiklą, Lietuvoje taikomas akademinės etikos užtikrinimo priemonės, taip pat nustatytus akademinės etikos ir procedūrų pažeidimus.

3. Kontrolieriaus siūlymą privalo nagrinėti institucija ir įstaiga ar pareigūnas, kuriems toks siūlymas adresuojamas, ir apie nagrinėjimo rezultatus informuoti kontrolierių.

4. Asmenys, trukdantys kontrolieriui atlikti savo pareigas, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

18² straipsnis. Skundų nagrinėjimas ir tyrimų atlikimas

1. Skundai kontrolieriui teikiami raštu.

2. Skunde turi būti:

1) pareiškėjo vardas, pavardė (pavadinimas) ir adresas (buveinė);

2) duomenys apie akademinės etikos ir (arba) procedūrų pažeidimą;

3) prašymas kontrolieriui;

4) pridedamų dokumentų sąrašas;

5) skundo surašymo data ir pareiškėjo (atstovo) parašas.

3. Skundams paduoti nustatomas vienerių metų terminas nuo skundžiamos veikos padarymo ar skundžiamo sprendimo priėmimo. Skundai, paduoti praėjus šiam terminui, netiriami, jeigu kontrolierius nenusprendžia kitaip.

4. Kontrolierius ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo skundo gavimo dienos priima sprendimą atsisakyti nagrinėti skundą, apie tai informuodamas pareiškėją, jeigu:

1) neįmanoma pradėti tyrimo dėl duomenų trūkumo, o pareiškėjas kontrolieriaus prašymu nepateikia reikiamų duomenų;

2) skundas paduotas praėjus šio straipsnio 3 dalyje nustatytam terminui;

3) skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso kontrolieriaus kompetencijai;

4) skundas tuo pačiu klausimu buvo išnagrinėtas arba yra nagrinėjamas teisme;

5) dėl skundo dalyko yra priimtas procesinis sprendimas pradėti ikiteisminį tyrimą.

5. Jeigu skundo tyrimo metu paaiškėja šio straipsnio 4 dalyje nurodytos aplinkybės arba tyrimo metu išnyksta aplinkybės, dėl kurių atliekamas tyrimas, arba pareiškėjas skundą atsiima, arba gaunamas

pareiškėjo prašymas netirti skundo, arba trūksta objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą, skundo tyrimas nutraukiamas.

6. Jeigu pareiškėjas skundą atsiima arba gaunamas pareiškėjo prašymas netirti skundo, kontrolierius gali pradėti tyrimą savo iniciatyva.

7. Kontrolierius gautą skundą išnagrinėja ir priima sprendimą ne vėliau kaip per du mėnesius. Dėl skunde nurodytų aplinkybių sudėtingumo ar dėl to, kad skundo nagrinėjimo metu prireikia gauti papildomos informacijos, skundo nagrinėjimo ir sprendimo dėl jo priėmimo terminas gali būti pratęstas.

18³ straipsnis. Kontrolieriaus sprendimai

1. Išnagrinėjęs skundą arba atlikęs tyrimą, kontrolierius priima sprendimą:

1) informuoti mokslo ir studijų institucijas ir Švietimo ir mokslo ministeriją apie asmenis, padariusius akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų;

2) įpareigoti mokslo laipsnį suteikusia ir (arba) konkursą pareigoms eiti vykdžiusią instituciją atšaukti sprendimą dėl mokslo laipsnio suteikimo ir (arba) konkurso laimėtojo;

3) siūlyti mokslo ir studijų institucijoms atšaukti sprendimą, priimtą remiantis akademinę etiką ir procedūras reglamentuojančiais dokumentais;

4) siūlyti darbuotojui atsisakyti dalyvauti vykdomame mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros projekte;

5) rekomenduoti pareiškėjui dėl akademinės etikos ir procedūrų pažeidimo kreiptis į atitinkamos aukštosios mokyklos ar mokslinių tyrimų instituto akademinės etikos ir ginčų nagrinėjimo komisiją, prižiūrinčią akademinės etikos ir procedūrų laikymąsi;

6) siūlyti įstatymų nustatyta tvarka panaikinti ar pakeisti teisės aktams, reglamentuojantiems akademinę etiką ir procedūras, prieštaraujančius sprendimus ar sustabdyti prieštaraujančių sprendimų galiojimą arba siūlyti priimti sprendimus, kurie nepriimti dėl mokslo ir studijų institucijų vadovų ir padalinių administracijos vadovų piktnaudžiavimo akademinės etikos ir procedūrų srityje;

7) siūlyti imtis priemonių, kad būtų pašalinti akademinės etikos ir procedūrų pažeidimai, jų priežastys ir sąlygos;

8) informuoti už atitinkamą sritį atsakingą instituciją apie nukentėjusius nuo akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų asmenis (autorius);

9) pranešti teisėsaugos institucijoms, jei nustatomi nusikalstamos veikos požymiai;

10) kreiptis į teismą, jei nevykdomas kontrolieriaus įpareigojimas;

11) viešinti nustatytus akademinės etikos ir procedūrų pažeidimo atvejus;

12) pripažinti skundą nepagrįstu;

13) atsisakyti nagrinėti skundą;

14) skundo nagrinėjimą nutraukti.

2. Kontrolierius, išnagrinėjęs skundą ar savo iniciatyva atlikęs tyrimą, surašo pažymą. Pažymoje nurodoma skundo nagrinėjimo ar tyrimo metu nustatytos aplinkybės, surinkti įrodymai ir skundžiamos veikos ar sprendimo, atlikto tyrimo teisinis įvertinimas. Pažymą pasirašo kontrolierius. Kontrolieriaus pažyma pateikiama pareiškėjui ir skelbiama oficialiame Tarnybos interneto tinklalapyje.